

שני נציגים דיפלומטיים נכחו השבוע ב' אולם בו נימשש הבכיר לאחאן קלייבורן ג'וניור, המוכר יותר בשם הקיצור שלו — ואן קלייבורן — עם נציגי העתונות הישראלית. האחד מהם היה איש השגרירות האמריקאית, ארץ מולדתו של ואן. הנציג הדיפלומטי השני היה הנספח הכלכלי בג'ניוור, ברית-המועצות בישראל, שבתודעת חובבי המוסיקה בעולם היא מילדתו השניה של הפסנתרן הצעיר.

כי אם ארצות-הברית היא המדינה שיצרה את ואן, הנחשב כיום לפסנתרן הפופולרי ביותר בעולם, הרי ברית-המועצות היא המדינה שגילתה אותו, הפכה אותו אלילם של מיליונים.

כי ואן קלייבורן (27), יליד שרבפורט שבמדינת לואיזיאנה, בנם של מורה לפסנתר ואיש עסקי נפט, שגדל מגיל שש בטקסס, זכה לתהילה עולמית רק בשעה שזכה ב' פרס הראשון בתחרות העולמית לפסנתרנים על שם צ'ייקובסקי, שנערכה במוסקבה ב' 1958.

האהבה בין ואן והרוסים התחילה להתלקח כשהופיע בתחרות המקומית של תחרות זו, ומאז לא התקררה. לא רק רוסיה הרשמית חיזרה אחריו, אלא גם הימוסיקאים שלה ולהקות מעריצים בני טיפשי-עשרה.

אנשים זרים ברחוב, גברים ונשים, חיבקו ונישקו אותו בחוצות, הציפו אותו במנות, במכתבי הערצה, ובפרחים (זר אחד הגיע ישר מהגברת ניקיטה כרושצ'וב). הנשים היילו דמעות בלי בושא בקונצרטים שלו; בלנינגראד, במקום בו עמדו חסידיו שלרשה ימים ולילות בתור כדי להשיג כרטיס סים, נפלה אשה אחת מהמושב באולם היקונצרטים — מעולפת.

כשהטלבויה המוסקבאית תיכננה לתת רק את המחצית הראשונה של היפעתו בשלב הסייף של התחרות, היא גישטה בלי מחאה של תושבי מוסקבה הנועמים, עד שנאלצה להציג את כל ההופעה, בתוספת ההדרגים. לאחר מכן, בכל אחת מארבעת הערים בהן ניגן ואן בסיוור הרוסי שלו, הועברו כל הופעותיו בטלבויה המקומית וברדיו. מיליוני רוסים למדו להבחין ממרחק בסימן המסחרי שלו — הבלורית המתולחלת המתנססת מעל לגוף ענק (1.90 מטר) וכחיש (במשך כל סיוורו ברוסיה ניסה ללא הצלחה להחליק את שערותיו באמצעות שמן שיער ולאף אותו באמצעות גרב נילוני, אותה הידק על ראשו בהיותו ביחידות).

התלבושת של סייח. הרוסים מעריצים את דמות ההתלבושת המעונה אותה מייצג ואן כשהוא יושב ליד הפסנתר. בדרך כלל הוא תוקע מכס בחלל, כשראשו מוטה אחורנית בזווית של 45 מעלות, וגופו נמצא במרחק מכסימאלי מן המנוענים. בקטעים לריים הוא מנענע את ראשו מצד אל צד, במצוי אקסטזה איטית תחת השפעת הימוסיקה.

בקטעים ליהוטים יותר הוא גוחן סמוך ל' פסנתר, מענה את פניו, ומרסקו בולטים אחורנית. כשהתזמורת מנגנת לבה, הוא מתבונן במנוצח בהתלהבות גדלה והולכת, מנענע את כתפיו ולבטוף זנבה אל הפסנתר בהתרגשות קפזנית של סייח.

הציוד הסכני שלו הוא מעולה. כפות הידיים הענקיות שלו מכסות טחח של שתי אוקטאבות כל אחת. יש לו טכניקה מהממת של התחממות באימון. הוא שומר על כושרו על-ידי פריטת סקאלות, איקטאבות ועשריות מהירות, כשידיו צלובות. לדבריו, זה טכסיס נפלא לפיתוח היד השמאלית.

כאשר סיפר לו חבר על תעלול של היפסנתרן הסובייטי ריכטר, הידוע בשל כפות ידיו הגדולות, בו הוא מנגן עשריות בדבד עם ניגון שלישיית בין האגודל וה' צבע, ביצע ואן מיד את התעלול, ללא כל קושי, פלט: "הא, זה כלום".

את הקונצרט השלישי של רחמנינוף, אותו ניגן בהופעתו בישראל, הוא מנגן בנוסח מקורי, בעוד שרחמנינוף עצמו חיבר נוסח חדש לצורך הופעותיו, משים ש' הנוסח הראשון היה קשה מדי לביצוע עבורו.

נזכר השבוע ואן, בהגיעו לישראל כדי להופיע בפסטיבל השני למוסיקה ודרזאמה: "היתה לי הזדמנות אחת לשמוע את רחמנינוף עצמו מנגן. הייתי או בן 5. רחמנינוף הופיע ברסיטל בעירא ואמי נפתה

ואן קלייבורן מחייך הופך סוס מלחמה עייף

ומסכיר את השקפתו המוסיקלית לטוס מרוץ רענן

על ועדת מארגני הקונצרט שלו. בדיוק ב' אותו זמן עברה עלי אחת ממחלות הילדות שלי ולא יכולתי ללכת לקונצרט. בכיתי, אבל שמעתי את נגינתו ברדיו, זה כל מה שהבייבייטר שלי הניחה לי לשמוע".

פסנתר ההצלה. ואולם אמנותו של ואן היא מן הסוג המתחיל במקום שהי טכניקה נגמרת. כושר הביטוי שלו מצטיין בעוצמתו בכל מצבי הרוח והביצועים. הוא יודע לעצב קטעים במחח וטערה, הוסך את סוס המלחמה העייף לטוס מירוך רענן.

הוא גם אינו נרתע משינוי המקור, כמו בקטע המקלה אצל שופן בסקרצו ב' מ' נור, שם הוא מוסיף מספר תחיים ("אני חושב ששופן היה סולח לי").

ואן מתייחס ללא הצטעצעות אל נגינתו, מגיע לאקסטזה כשהוא חושב שהוא בפור' מזה. טובה, אבל יכול להיות קשה מאוד כלפי עצמו כשיאנו חושב כך. ("האם שמע' תם אירסעם ביציע מזופת כזה?"). באותה מידה הוא יכול גם שלא לחוס על מנגנים אחרים.

בנתיב התפתחותו לאמן בעל שיעורי קומה, כפי שמנבאים לו רוב האנשים, עשוי ואן להעזר או להיפגע על-ידי מסע הצלחותיו. הודות למסע הניצחון המוסק' באי שלו, הוא יכול לדרוש סכומים עצומים עבור הופעותיו, לנגן מעט או הרבה, כפי שמתחשק לו, ולבחור בעצמו את היפרטואר שלו.

אולם באותה עת עצמה מעמיד אותו מצב זה בפני משימה מוסיקאית מיוחדת. הוא צשוי להיות האדם הראשון בהיסטוריה, אמר עליו יודי, "שיתפתח להורובין, ליב' רציה ופרסלי בעת ובעונה אחת". מה ש' מדאיג כמה מידידיו הוא, שלאורה המסנחר של ההצלחה הקלה, עלול ואן להיגרר ל' חזרות מתמידות על הרפרטואר הרומאנטי המבריק שבו הוא מצטיין כל כך, להזניח את כושרו להתפתח.

"מה אני יכול לעשות", הודה קלייבורן השבוע, "נישמתי אינה כה מורנית. אני אוהב יותר את עולמם של רחמנינוף וצ'ייקובסקי. זה כל כך יקר לי". אולם מאידך, אין הוא מהסס לנגן גם את גרשנין, אם

כי הוא מעדיף יותר את הקונצרטו בפה שלו, על הרפסודיה בתכלת.

אמר מארק שוברט, הדיקן של האקדמיה המפורסמת למוסיקה ג'וזיאורד, בה למד קלייבורן: "הוא צריך ללמוד יותר סונטות של בטהובן. הוא צריך לעבוד על שוברט, שומן, דביסי וראחל. אין הדברים באים להפחית מערכו; שום אמן צעיר כל כך אינו מכיר את הקומפוזיטורים כולם".

אמר סיר ארתור בליס: "אם ואן יוכל להתפתח לאט וקצת בהחבא, כמו יין משר' בה, הוא יהיה אמן גדול. אבל אם יושפע על-ידי הפירסומת העצומה אותה רכש, הוא עלול ליהפך לאחד מאותם שזכו בפרסים: יהנה מחקופת תהילה קצרה ויכול. אני מקווה שיידידיו יהיו נבונים למדי כדי לומר לו: עכשיו הגיע הזמן שתתבגר".

רוב האנשים המקורבים לחאן מסכימים עם המבקר אברהם צ'ינגס, שכיון שהדחפים היסודיים שלו הם "אלה של כהן במיקדש המוסיקה", יכול ואן להתגבר על התחתי-ההצלחה. אולם המוסיקה של ארצות-הברית לא תהיה לעולם מה שהיתה לפניו.

"מה שהוא תרם לה", אמר הפסנתרן יוגין איסטומין, "הוא הזוהר. הוא הזכיר לכולם שאיננו עוד ארץ הקאובויים מבחינה מוסיקאית".

בירור

הדים אטרינידד

קאריביין פטיד בנד, היא להקה שהזעקה אל בימת מועדון הלילה בליף ביפו, כדי לשמור על המשכיות ההופעות נוסח סרטי לילות העולם למיניהם.

זוהי להקה המונה שלושה מנגנים כהיר, עור, לידו טרינידד, אשר הגיעו ללונדון לפני שנים אחדות, כל אחד בנפרד. לפני כחמש שנים, אסף אותם אמרנן, יליד טרינידד אף הוא, גיבש אותם ללהקה הימצעת שירי פולקלור טרינידדי, קאליפסו ושלאגרים, בליווי הקשה על תופי לימבו וחביות פה.

ריקוד מימי העבדות. האסטיקציה העיקרית בתוכניתם, המזכירה את סרטי לילות אדריקה וזילות העולם מס' 2, היא ריקוד הלימבו. הלימבו הוא הריקוד הימצעילאומי של האי טרינידד. בין שני עמודים נמתח רף אלומיניום, ועל הרקדנים לעבור תחתיו כשגבם כפוף לאחור.

ראשיתו של הריקוד היא בתקופת העבדות בטרינידד. העבדים, שביקשו לברוח ממכלאו מצהם, היו מניחים את סל המטלטלים על עוברים מתכופים לאחור, ובצורה כזו עוברים מתחת לגדר.

יכולת גופנית עצומה מגלה הנמוך ב' רקדני הקאריביין טטיל בנד, כאשר הרף מורד לשלב הנמוך ביותר. אז נמצא גבו של הרקדן במקביל לרצפה, ברוחח של סנטי מטרים ספורים ממנה.

פושר בלתי מוגבל. מלבד ריקוד הי לימבו, מבצעת הלהקה גם מקצבי קליפסו וצ'יה'צ'יה'צ'יה, כשהיא מדגימה כושר מדהים בהפקת צלילים על-ידי הקשה בתביות-הפח, כלי הנגינה שגולד בטרינידד. מהנים במיור חד הם אותם השירים, המעטים אומנם, בהם מחקים חברי הלהקה את זמרי הפלטוט.

אלה שהתחילו לחזות במופעים נוסח לילות העולם, אשר הסכו לאחזרונה חלק בלתי נפרד מלילות-ת'אבי, לבטח לא יחמיצו הופעה זו.

מאחורי הקלעים

ערכות לחשפנות

בין מי הנוכחים בהופעת הבכורה של סר ג'ון גילגוד, בלט אדם אחד, שבמשך כל ההופעה החזיק את כתבי שקספיר על ברכיו, עלעל בעמודים, עקב אחרי התמליל. היה זה רב-אלוף חיים לסקוב... לה' קת, "התרנגולים" שינתה את הסטאטוס שלה. האמרנן אברהם ("פשלנ") דשא רכש את הזכויות על הופעות הלהקה, שלם לתבריה משכורות קבועות. פשול עומד לארגן עתה מסע הופעות של התרנגולים, בתוכניתם החדשה באירופה ובארצות-הברית... **צו עיכוב** היציאה מן הארץ, שהוצא נגד החשפנית הפינית מרים מיכל-זון, בעקבות סיכסוך כספי עם צלם, בוטל כמה שעות אחרי היתנוג, כשבעל מזללת קליפורניה, אייבי נתן, הפקיד ערכות מת' אימה עבור החשפנית... **הזמר הכי ריטי המפורסם** קליף ריצ'ארד ולהקת הצלילות שלו, יקדימו את הופעתם בישראל, יגיעו ארצה עוד לפני תום השנה האזרחית.

דחף

טעם נבר היום

טרופיקל

ש לגון חדש לאניני הטעם

ארטיק

דורש טפול מיוחד, כדי שיזאה תמיד רך ורענן. שיער קצר, מבריק כ' משי וקל לטרוקו לאחר כ ל ח פ י ה ב'

נקה

נוזלי או בשפופרות

המפיצים היחידים חב' נודית בע"מ